

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ ต่อนักการเมือง ศิลปินนักแสดง นักธุรกิจ และประชาชนทั่วไป อาศัยแนวความคิดและทฤษฎีดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและปรัชญาทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิการรับรู้ของประชาชนและสิทธิส่วนบุคคล
2. ทฤษฎีบรรทัดฐาน ทฤษฎีเสรีนิยม และทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม
3. แนวคิดเรื่องจริยธรรมของหนังสือพิมพ์
4. แนวคิดทฤษฎีเรื่องข่าวและหน้าที่การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและปรัชญาทางกฎหมายว่าด้วยสิทธิการรับรู้ของประชาชน และสิทธิส่วนบุคคล

การปกครองระบอบประชาธิปไตย สิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมขั้นมูลฐานของบุคคลที่ประเทศซึ่งพัฒนาแล้วต่างรองรับและคุ้มครองให้ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมของการแสดงความคิดเห็นที่ปรากฏออกมาในรูปของเสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์โฆษณา หรืออื่น ๆ สื่อมวลชนก็คือประชาชนผู้หนึ่ง ย่อมมีสิทธิเสรีภาพเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป เสรีภาพของสื่อมวลชนก็คือเสรีภาพของประชาชนที่ได้รับความคุ้มครอง ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญด้วยความเสมอภาคเท่าเทียมกัน เสรีภาพของหนังสือพิมพ์จึงไม่ยิ่งใหญ่อะยะหรือยิ่งหย่อนไปกว่าเสรีภาพของประชาชนทุกคน (William A. Hatchter, 1963 : 6 อ้างใน วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 18.)

การที่สื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน ให้เป็นตัวแทนในการแสวงหาความจริง (truth) เพื่อตอบสนองสิทธิในการรับรู้ของประชาชน (Right to know) หนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องมีเสรีภาพในการแสวงหาความจริง เสรีภาพของหนังสือพิมพ์จึงมีความผูกพันอย่างแบ่งแยกมิได้จาก (Indivisible) เสรีภาพของประชาชนในเรื่องการรับรู้

เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ที่ต้องได้รับการคุ้มครองประกอบด้วย (อนันต์ ธนะโสธร, 2535 : 17.)

1. เสรีภาพในข่าวสาร (Freedom of Information)
2. เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing)
3. เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticize)
4. เสรีภาพในการจำหน่ายแจก (Freedom of Dissemination)

ในประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย การคุ้มครองและรับรองสิทธิเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ หรืออีกนัยหนึ่งคือสิทธิการรับรู้ข่าวสารของประชาชน (Right to Know) ต้องมีหลักอยู่ในรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นหลักประกัน นอกเหนือไปจากในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ข้อ 19 ที่ประเทศสมาชิกของสมัชชาแห่งสหประชาชาติต่างยอมรับ

สิทธิพิเศษในการเผยแพร่ข่าวสารและข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับสาธารณะประโยชน์เกิดขึ้นเนื่องจากความต้องการของประชาชนที่จะรู้ความเป็นไปของโลก ประกอบกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนในการเสนอข่าว ซึ่งรวมถึงเหตุการณ์ทุกอย่างในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน เช่น ข่าวฆาตกรรม อาชญากรรม การจับกุม การตรวจค้นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ การฆ่าตัวตาย การแต่งงาน การหย่าร้าง อุบัติเหตุ ความตายเพราะยาเสพติด โรคร้ายๆ รวมถึงหนังสือ บทความ หรือภาพยนตร์ซึ่งให้การศึกษา เสนอข่าว ให้ความบันเทิง ความสนุกสนานก็เป็น สาธารณะประโยชน์ด้วย แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นการเสนอข่าวที่ถูกต้อง ไม่เกินความจริง และไม่ละเมิดขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคล (ซูซีฟ ปินอะสิริ, 2525.)

แบล็กสโตน (Blackstone) นักกฎหมายชาวอังกฤษ ได้กล่าวแสดงความคิดเห็นในศตวรรษที่ 18 ว่า จริงอยู่แม้เสรีภาพของสื่อมวลชนเป็นลักษณะสำคัญของรัฐที่เสรีก็ตาม แต่หลักการดังกล่าว เพียงกำหนดมิให้มีการหวงห้ามการตีพิมพ์เผยแพร่ แต่ไม่ได้กำหนดว่าจะพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญาเมื่อได้ตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว เสรีชนทุกคนย่อมมีสิทธิอย่างแน่นอนที่จะแสดงความรู้สึกของตนให้ปรากฏแก่สาธารณชน การกีดกันสิทธิดังกล่าวย่อมเป็นการทำลายเสรีภาพ หนังสือพิมพ์ แต่ถ้าเขาตีพิมพ์เผยแพร่ในสิ่งที่ไม่บังควร มีเจตนาร้าย หรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย บุคคลนั้นย่อมต้องรับผิดชอบในผลต่าง ๆ ฉะนั้น “เจตนารมณ์ของบุคคลยังเป็นเสรี แต่การใช้เจตนารมณ์อันเป็นเสรีไปในทางที่ผิดเท่านั้นที่จะต้องรับโทษตามกฎหมาย” (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 36.)

ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองสิทธิการรับรู้ข่าวสาร ระบุไว้อย่างชัดเจนในรัฐธรรมนูญ ทั้งฉบับเดิม มาตรา 39 และฉบับใหม่ที่ผ่านมาเห็นชอบจากรัฐสภามาตรา 38 เพื่อรับรองเสรีภาพการได้มาซึ่งข่าวสารและสิทธิการรับรู้ถึงกระนั้น สิทธิในการรับรู้ หมายถึง “สิทธิที่ประชาชนจะรู้เรื่องเกี่ยวกับรัฐบาลเท่านั้น ไม่ใช่เรื่องส่วนตัวอะไรของใครก็จะมีสิทธิ” (สุธรรม อยู่ในธรรม, อ้างใน กมลา สุวรรณธรรม, 2537.)

แนวคิดเหล่านี้สามารถนำมาพิจารณาว่า หนังสือพิมพ์นำเสนอข่าวในลักษณะที่เป็นประโยชน์ต่อ สาธารณะหรือไม่ อย่างไร

สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์จึงไม่ใช่สิทธิเสรีภาพที่เด็ดขาด แต่เป็นสิทธิเสรีภาพที่ถูกจำกัดตามเงื่อนไข เป็นผลให้รัฐออกกฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพได้โดยชอบด้วยรัฐธรรมนูญหลายฉบับด้วยกัน เช่น ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ และพระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484 เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้สิทธิเสรีภาพของสื่อมวลชนและสิทธิการรับรู้ข่าวสารของประชาชนอยู่ในขอบเขตไม่กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดี และความมั่นคงแห่งชาติ

การจำกัดสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการคือ (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 63.)

1. การจำกัดโดยหลักความมั่นคงแห่งชาติ
2. การจำกัดโดยหลักความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
3. การจำกัดโดยหลักสิทธิของบุคคลอื่น

ในที่นี้จะกล่าวแต่เฉพาะการจำกัดสิทธิเสรีภาพโดยหลักสิทธิของบุคคลอื่น

สิทธิส่วนบุคคล นับเป็นสิทธิที่สำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยเช่นกัน เพราะแม้จะมีข้อมูลข่าวสารเพียบพร้อม แต่หากความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ตกอยู่ในสายตาผู้อื่นตลอด ไม่มีเวลาส่วนตัวสถานที่ส่วนตัว เพื่อพัฒนาความคิดและสติปัญญา บุคคลไม่สามารถจัดการกับข้อมูลข่าวสารหรือตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่บุคคลมีส่วนตัวย่อมหมายถึง การมีเสรีภาพมากขึ้นในการเลือกทางพฤติกรรม สามารถควบคุมกิจกรรมของตนเองได้ (วิมลสิทธิ์ หรยางกูร, 2526.)

สิทธิส่วนบุคคล คือสิทธิที่จะดำรงชีวิตอยู่อย่างสันโดษของบุคคลหนึ่ง ๆ โดยปราศจากการเปิดเผยหรือเผยแพร่โดยไม่ชอบ และไม่เป็นที่ปรารถนาของบุคคลนั้น (ซินฮารี มาลีศรีประเสริฐ, 2539 : 49.)

Louis D.Brandeis และ Sammual D. Warren ผู้พิพากษาในสหรัฐอเมริกา เขียนบทความเรื่อง Right to Privacy ปี 1890 กล่าวว่าสื่อมวลชนกำลังแทรกแซงเข้าไปในชีวิตส่วนตัวอย่างปราศจากขอบเขต การนิเทศหาไม่ได้เป็นที่มาของการแสดงความคิดเห็นที่สร้างสรรค์ต่อไปอีกแล้ว แต่กลายเป็นธุรกิจการค้าที่ขายดิบขายดี จนเป็นอุตสาหกรรมอย่างหนึ่ง การแสดงข้อความรายละเอียดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางเพศมีอยู่อย่างกว้างขวาง คอลัมน์แต่ละคอลัมน์เต็มไปด้วยเรื่องการนิเทศว่าร้าย อันจะต้องแสวงหาหนทางแก้ไขเยียวยาให้มีมีการก้าวล่วงเข้าไปในวงจรชีวิตของประชาชนอีกต่อไป (Harold L. Nelson & Dwight L. Teeter, 1986, อ้างใน วรวิทย์ ฤทธิพิศ, อ้างแล้ว : 70.) การละเมิดความเป็นส่วนตัวจะก่อให้เกิดความเจ็บปวดทางด้านจิตใจ อันร้ายแรงกว่าความเจ็บปวดทางกาย ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดกฎหมายในเวลาต่อมา

ลักษณะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจากแนวพิจารณาของศาล ได้เป็น 4 ลักษณะ คือ (Louis D.Brandeis & Sammual D. Warren, 1890. อ้างถึงในวรวิทย์ ฤทธิพิศ, อ้างแล้ว.)

1. การแทรกแซง (Intrusion) คือการแทรกแซงกิจกรรมส่วนตัว หรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวที่จะมีความสันโดษในสถานที่ของบุคคลผู้นั้น โดยไม่ได้รับอนุญาต
2. การเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวต่อสาธารณะ (Public disclosure of Private Fact) คือการเผยแพร่ความจริงในเรื่องส่วนตัวอย่างแท้จริง ที่ไม่เคยเปิดเผยที่ไหนมาก่อน เป็นเรื่องน่าอับอายของเอกชนโดยเจาะจงต่อสาธารณะ และเป็นเรื่องที่สาธารณะไม่มีความเกี่ยวข้อง
3. การไขข่าวแพร่หลายในเรื่องราวอันเป็นเท็จ (False Light in the Public Eye) คือการถูกจับตามองโดยสื่อมวลชน เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะและเพื่อให้บุคคลเสื่อมเสียตามสายตาของสาธารณชน และเรื่องที่เป็นเท็จไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ
4. การแสวงหาประโยชน์จากเรื่องส่วนตัวโดยไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation) คือการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคล เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้า หรือการโฆษณา หรือใช้เป็นชื่อสินค้า บริการ หรือเป็นบริษัท นิตินบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมชัดแจ้ง

แม้ว่าสิทธิส่วนบุคคลจะเป็นสิทธิของปัจเจกชนทุกคน แต่มีข้อยกเว้นสำหรับบุคคลสาธารณะ อันได้แก่ นักการเมือง หรือบุคคลที่มีสภาพเป็นบุคคลของสังคม (Public Personage) หรือบุคคลที่ได้กระทำการอันยิ่งใหญ่และมีชื่อเสียง

เสียง (Newsworthy) หรือเป็นบุคคลที่เป็นผู้นำนิยม (Popular) หรือเป็นที่สนใจของบุคคลทั่วไป (Public or General Interest) เช่น ศิลปินนักแสดง (ซินอาร์ี มาลีศรีประเสริฐ, 2593 : 46.)

การเผยแพร่หรือรายงานข่าวเกี่ยวกับบุคคลเหล่านี้ จึงถือเป็นสาระสำคัญของกฎหมายในแง่สาธารณะประโยชน์ และเป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนตามความต้องการ การเสนอข่าวซึ่งทำให้ผู้นั้นถูกดูหมิ่นเกลียดชัง และเป็นที่น่าเสียดาย ย่อมอ้างสิทธิในการรับรู้ไม่ได้ เพราะบุคคลเหล่านี้ยังคงมีชีวิตส่วนตัว การเป็นสาธารณะบุคคลก็เฉพาะเรื่องที่เปิดเผยต่อสาธารณะ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น และเรื่องส่วนตัวบางอย่างที่การเปิดเผยมิได้เป็นประโยชน์แก่สาธารณะก็ยังคงเป็นสิทธิส่วนตัวของเขา (ซูชีพ ปิณฑะสิริ, 2525 : 79-80.)

อย่างไรก็ดี ข้อมูลข่าวสารส่วนตัวที่เป็นความลับ ของบุคคลทั่วไป อาจถูกจำกัดสิทธิด้วยเหตุผลบางประการ ในกรณีที่เป็นเรื่องความสงบเรียบร้อยในการสืบหาอาชญากรรม (Criminal Matters) และความมั่นคงแห่งรัฐ (National Security) อีกประการหนึ่ง ดังเช่น เป็นข้อมูลของบุคคลที่เกี่ยวกับการกระทำความผิด หรือการกระทำอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (ซินอาร์ี มาลีศรีประเสริฐ, อ้างแล้ว : 46.)

ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy) อันเป็นเรื่องสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ ประเทศไทยมีเพียงกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับพ.ศ. 2534 มาตรา 47 โดยเฉพาะวรรค 2 ว่า

“.. การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการกระทบถึงสิทธิบุคคล ครอบครัว เกียรติยศ หรือชื่อเสียง และเสนอความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน..”

ปัจจุบันรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้ความสำคัญในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพ มีหลายมาตราที่กล่าวถึงสิทธิส่วนบุคคลที่ควรได้รับการปกป้องอาทิมาตรา 33 ระบุถึงการปกป้องบุคคลจากการถูกละเมิดโดยสื่อมวลชนว่า

“มาตรา 33 สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวย่อมได้รับความคุ้มครอง

การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการกระทบถึงสิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ”

แต่ยังไม่มียกกฎหมายประกอบอื่น ๆ รองรับสิทธิส่วนบุคคลดังกล่าวอย่างชัดเจน เว้นแต่กฎหมายเท่าที่มีคือประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความรับผิดชอบหมิ่นประมาท ความผิดฐานดูหมิ่น ความผิดฐานบุกรุก และความผิดฐานก่อความเดือดร้อนรำคาญ และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิด

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 ระบุว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

หลักกฎหมายเรื่องละเมิดมาตรา 420 มีองค์ประกอบดังนี้ (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 79-84.)

- **“จงใจ”** หมายถึง การกระทำโดยรู้สำนึกถึงผลหรือความเสียหายที่จะเกิดแก่บุคคลอื่นจากการกระทำของตน ถ้าไม่รู้สำนึกในผลเสียหายก็ไม่เรียกว่าจงใจ และเป็นการกระทำที่ต้องมีความเสียหายเกิดขึ้น ถ้าไม่เสียหายไม่เป็นการละเมิด

- **“ประมาทเลินเล่อ”** หมายถึง การกระทำที่ไม่รู้สำนึกในผลเสียหายที่เกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น แต่การไม่รู้สำนึกเกิดจากการไม่ใช้ความระมัดระวังตามสมควรที่จะต้องใช้วิสัยของบุคคลในเหตุการณ์และฐานะเช่นนั้น

- **“ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย”** หมายความว่า เป็นการกระทำล่วงสิทธิของบุคคลอื่น โดยผิดหน้าที่ที่จะต้องเคารพต่อสิทธินั้น และไม่จำเป็นต้องถึงขนาดมีกฎหมายบัญญัติโดยชัดแจ้งว่าการกระทำเช่นนั้นเป็นการผิดกฎหมาย บทใดบทหนึ่ง “โดยผิดกฎหมาย” หมายถึงโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถ้ากระทำโดยมีสิทธิตามกฎหมาย ตามสัญญาไม่ถือว่าเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมายหรือมิชอบด้วยกฎหมาย และการกระทำละเมิดนี้ หมายถึงรวมถึง การดเว้นหรือละเว้นไม่กระทำการเมื่อมีหน้าที่ต้องกระทำเพื่อป้องกันผลเสียหายด้วย

- **“ความเสียหาย”** หากไม่มีความเสียหายไม่ถือว่าเป็นการละเมิด ปัญหาว่าอย่างไรจะถือว่าเป็นการละเมิด ต้องอาศัยการวินิจฉัยของบุคคลธรรมดา หรือปกติชนที่คิดเห็นโดยชอบในสังคมเป็นมาตรฐาน (ไพจิตร ปุณณพันธ์, 2529, อ้างใน วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 83.)

- **“สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง”** น่าจะหมายความถึงสิทธิส่วนบุคคลด้วย และรวมถึงสิทธิในชื่อเสียงหรือเกียรติคุณ หรือทางทำมาหาได้ หรือทางเจริญของเขาโดยประการอื่น กฎหมายไทยถือว่าการล่วงละเมิดต่อสิทธิในชีวิตส่วนตัว เป็นเรื่องละเมิดปกติธรรมดา ไม่ได้แยกออกพิเศษเหมือนสหรัฐอเมริกา โดยจะต้องพิจารณาด้วยหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่มีข้อจำกัดอยู่ว่า จะต้องเป็นกรณีจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ส่วนสหรัฐอเมริกาจะพิจารณาจากผลการกระทำ

กรณีที่มีการตีพิมพ์ ความเสียหายของบุคคลที่ถูกละเมิดสิทธิส่วนตัวนั้นแตกต่างจากความเสียหายในเรื่องละเมิดต่อชื่อเสียง เพราะการละเมิดชื่อเสียงเกียรติยศ เป็นกรณีที่ความเสียหายเกิดขึ้นจากการตีพิมพ์เรื่องของผู้เสียหายต่อสายตาสาธารณชน แต่ความเสียหายกรณีละเมิดสิทธิส่วนบุคคลคือ ไม่ประสงค์จะให้ตีพิมพ์ ถ้าทำไปถือว่าขัดต่อความต้องการของเขาแม้เรื่องนั้นจะเป็นเรื่องจริงก็ตาม นอกจากนี้ตามมาตรา 420 ต้องก่อให้เกิดความเสียหายแก่สิทธิในชีวิตส่วนตัวของผู้ถูกละเมิดด้วย ถ้าไม่เสียหายก็ไม่เป็นละเมิด ดังนั้นการที่ผู้เสียหายจะพิสูจน์ว่าตนเสียหายจึงไม่ใช่เรื่องง่ายนัก

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 423 บัญญัติว่า **“ผู้ใดกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเกียรติคุณของบุคคลอื่นก็ดี หรือเป็นที่เสียหายแก่การทำมาหาได้หรือทางเจริญของเขาประการอื่นก็ดี ท่านว่าผู้นั้นจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่เขาเพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันเกิดแต่การนั้น แม้ทั้งเมื่อตนมิได้รู้ว่าข้อความนั้นไม่จริง แต่หากควรจะรู้ได้”**

วรรคสอง ระบุว่า “ผู้ใดส่งข่าวสาส์นอันตนมิได้รู้ว่าเป็นความจริง หากว่าตนเองหรือผู้รับข่าวสาส์นนั้นมิทางได้เสียโดยชอบในการนั้นด้วยแล้ว ท่านว่าเพียงที่ส่งข่าวสาส์นเช่นนั้นหาทำให้ผู้นั้นต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่”

หลักกฎหมายเรื่องละเมิดมาตรา 423 มีองค์ประกอบดังนี้

- “การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย” หมายถึง การแสดงข้อความใด ๆ ใ้บุคคลที่สามหรือบุคคลภายนอก ไม่ใช่ผู้เสียหายนั่นเองได้ทราบ และผู้กระทำไม่จำเป็นต้องเจาะจงบุคคลที่สามเสมอไป

การกล่าวหรือไขข่าวไม่จำเป็นต้องจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แม้ไม่ตั้งใจให้เป็นการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง ฯลฯ หรือเพื่อการตลกขบขันก็ไม่เป็นข้อแก้ตัว

กรณีกล่าวหรือไขข่าวซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง แม้เป็นการกล่าวตามคำบอกเล่าของผู้อื่น หรือลงข่าวตามที่มีคนส่งมาให้ก็ไม่เป็นข้อแก้ตัว

- “ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง” หมายถึง ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวจะต้องไม่ตรงกับความจริง ถ้าเป็นจริงก็ไม่ละเมิดตามมาตรา 423 นี้ แม้ว่าจะไม่มีใครเชื่อหรือรู้สึกตามที่ผู้กล่าวหรือไขข่าวได้กระทำก็ตาม

ข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง จะต้องมีลักษณะเป็นการยืนยันข้อเท็จจริงด้วย คือ เป็นการยืนยันถึงเหตุที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีอยู่หรือไม่มีอยู่เช่นนั้น และไม่จำเป็นต้องพิสูจน์ว่าคนฟัง คนอ่านเชื่อหรือไม่เชื่อ

- “ทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง เกียรติคุณ ทางทำมาหาได้หรือทางเจริญของผู้อื่น” การวินิจฉัยว่าข้อความใดจะเป็นการทำให้เสียหายแก่ชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง ต้องถือตามความคิดเห็นของบุคคลธรรมดาผู้ได้เห็นได้ฟัง (วิญญูชน) มิใช่ถือเอาแต่ความรู้สึกของโจทก์ คำกล่าวของจำเลยจึงไม่ผิดฐานหมิ่นประมาท (คำพิพากษาฎีกาที่ 256/2509)

การอ้างว่าผู้เสียหายเป็นคนต่ำต้อยไม่มีชื่อเสียงเกียรติคุณอะไรเลยไม่ได้ เพราะทุกคนได้รับสันนิษฐานว่ามีชื่อเสียงและเกียรติคุณทุกคนแล้ว ส่วนทางทำมาหาได้หรือทางเจริญ เป็นเรื่องสืบเนื่องมาจากการเสื่อมเสียชื่อเสียง และเรื่องความเสียหายไม่จำเป็นว่าผู้ทำละเมิดจะต้องคาดหวังไว้ เพียงแต่รู้สำนึกว่าข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นไม่เป็นความจริงก็ถือว่าทำละเมิด

- “การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีละเมิดต่อชื่อเสียงเกียรติคุณ” แม้โจทก์ไม่สามารถพิสูจน์ให้ชัดเจนว่าเป็นจำนวนเท่าใด ศาลก็อาจกำหนดให้ได้ตามพฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 438

การชดใช้เยียวยาความเสียหายอันเกิดจากการกระทำละเมิด มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายคืนสู่สภาพเดิมก่อนถูกละเมิดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ (สุขุม ศุภนิติย์, 2537 : 79.)

บทบัญญัติมาตรา 438 ในกฎหมายลักษณะละเมิดได้กำหนดอำนาจของศาลในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนในหนี่ละเมิดไว้ในวรรคแรกว่า “ค่าสินไหมทดแทนจะพึงใช้โดยสถานใดเพียงใดนั้น ให้ศาลวินิจฉัยตามควรแก่พฤติการณ์และความร้ายแรงแห่งละเมิด...”

วรรคที่สองของมาตรา 438 กำหนดว่า “ค่าสินไหมทดแทนได้แก่ การคืนทรัพย์สินอันผู้เสียหายต้องเสียไปเพราะละเมิดหรือใช้ราคาทรัพย์สินนั้น รวมทั้งค่าเสียหายอันพึงบังคับให้ใช้เพื่อความเสียหายอย่างใด ๆ อันได้ก่อขึ้นนั้นด้วย”

สิทธิที่จะเรียกค่าเสียหายในประมวลกฎหมายลักษณะละเมิดมี 5 กรณีด้วยกันคือ (สุขุม ศุภนิธย์, อ่างแล้ว : 80.)

1. ทำให้สูญเสียชีวิต ตามมาตรา 443
2. ทำให้เสียหายต่อร่างกาย อนามัย มาตรา 444
3. ทำให้ขาดประโยชน์แรงงาน มาตรา 445
4. ค่าเสียหายต่อร่างกาย เสรีภาพ ที่ไม่อาจคำนวณเป็นเงินได้ มาตรา 446
5. ค่าเสียหายต่อชื่อเสียง มาตรา 447

การคำนวณค่าเสียหายควรพิจารณาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจในสภาพความเป็นจริง ในขณะที่เกิดสิทธิเรียกร้อง ค่าเสียหายอาจจะสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นในโลกปัจจุบันเฉพาะอย่างยิ่ง ความเสียหายต่อประโยชน์ทางทรัพย์สิน เช่น ชื่อเสียงของบุคคล ชื่อเสียงในทางธุรกิจ เป็นต้น การคำนวณค่าเสียหายอาจต้องพิจารณาในเชิงประโยชน์ทางทรัพย์สิน

นักเศรษฐศาสตร์บางท่านได้พยายามชี้ให้เห็นว่า การพิจารณาในเชิงเศรษฐศาสตร์อาจชี้ให้เห็นคำตอบได้ในปัญหากฎหมาย เฉพาะอย่างยิ่ง การกำหนดความรับผิด ว่าควรให้ผู้ใดเป็นผู้รับผิดชอบโดยใช้หลักแรงจูงใจในการป้องกันความเสียหาย แทนที่จะใช้เกณฑ์การวัดพฤติกรรมภายนอกที่เรียกว่า ประมาทเลินเล่อ

สภาพสังคมปัจจุบันการยับยั้งป้องกันความเสียหายที่เกิดจากการขาดความระมัดระวังนั้น ควรปรับเปลี่ยนเป็นแนวพิจารณาในเชิงเศรษฐศาสตร์ เช่น การใช้ “แรงจูงใจ” ให้เกิดความระมัดระวังให้มากขึ้น โดยการสร้างกลไกทางกฎหมายที่กำหนดความรับผิดชอบให้แตกต่างกัน ระหว่างผู้ที่อยู่ในฐานะที่จะระมัดระวังได้โดยอาศัย “ต้นทุน” ที่น้อยกว่า ให้เป็นผู้รับผิดชอบ (ประมาท) หากเขาไม่พยายามป้องกันเลย ดีกว่าเปรียบเทียบเพียงการกระทำหรือพฤติกรรมภายนอกของบุคคล (ซึ่งหมายถึงหลักพิจารณาเรื่องประมาทเลินเล่อที่ใช้ปัจจุบัน) หรือไม่ (สุขุม ศุภนิธย์, อ่างแล้ว : 82-84.)

สิ่งที่ชี้ถึงความเสียหายของโจทก์ว่ามีความรุนแรง ได้แก่ ความตั้งใจและสถานการณ์อื่น ๆ เช่น ลักษณะการเผยแพร่ ข้อความหมิ่นประมาทครั้งอื่น ๆ ที่ไม่ได้นำมาฟ้องด้วย ไม่ว่าจะเกิดก่อนหรือหลังการกระทำที่โจทก์นำมาฟ้องร้อง นอกจากนี้ การที่จำเลยปฏิเสธที่จะลงพิมพ์แก้ข่าวตามที่โจทก์ขอร้องก็อาจเป็นหลักฐานที่จำเลยทำโดยจงใจให้โจทก์เสียหาย ในทางกลับกันความประพฤติของโจทก์ก็อาจเป็นเหตุให้ลดความเสียหายลงได้ เช่น พิสูจน์ได้ว่าข้อเท็จจริงนั้นตนได้มาจากบุคคลหรือแหล่งข่าวที่มีชื่อก็เป็นเหตุชี้ให้เห็นว่าจำเลยทำโดยสุจริต การที่โจทก์เป็นผู้ให้ข่าวเอง หรือลงพิมพ์แก้ข่าวให้แล้วตามที่มีผู้เสียหายได้มีหนังสือขอแก้ข่าว ทำให้สิทธิในการฟ้องทั้งทางแพ่งและทางอาญาระงับลง (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 98-99.)

อย่างไรก็ดีการทำละเมิดต่อชื่อเสียงเกียรติคุณของผู้อื่น แม้ศาลจะกำหนดจำนวนเงินชดเชยค่าสินไหมแก่ผู้เสียหายแล้ว แต่การชดเชยค่าเสียหายดังกล่าวเป็นเพียงการสมมติมากกว่า เพราะยากที่จะคำนวณเป็นเงินออกมาได้แน่นอน และเป็นการเยียวยาความเสียหายค่อนข้างที่จะไม่ตรงจุดเสียทีเดียวกฎหมายจึงบัญญัติในมาตรา 447 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เป็นทางแก้ไขว่า

“บุคคลใดทำให้เขาต้องเสียหายแก่ชื่อเสียง เมื่อผู้ต้องเสียหายร้องขอ ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นจัดการตาม
ควรเพื่อทำให้ชื่อเสียงของผู้นั้นกลับคืนดีแทน ให้ใช้ค่าเสียหาย หรือทั้งให้ใช้ค่าเสียหายด้วยก็ได้”

ผู้เสียหายต้องฟ้องร้องผู้ทำละเมิดต่อศาลก่อน และศาลจะต้องมีคำพิพากษาออกมาแล้วว่าจำเลยผิดจริง
ปัจจุบันวิธีการที่มีร้องขอกันอยู่เสมอ เช่น ประกาศหนังสือพิมพ์แสดงความจริง ประกาศขอขมาแสดงความสำนึกผิด ทำใบ
ปลิวแจกแก่บุคคลทั่วไปหรือเฉพาะกลุ่มบุคคล แต่ไม่ได้หมายความว่าศาลจะต้องบังคับตามคำร้องขอของโจทก์ทุกประการ
เสมอไป ถ้าไม่มีการร้องขอศาลจะสั่งไม่ได้

เป็นที่น่าสังเกตว่า ปัญหาการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในประเทศไทยไม่ปรากฏว่ามีคดีขึ้นสู่ศาลให้เห็น
เหมือนกับที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา ที่เป็นเช่นนี้เพราะอุปนิสัยส่วนตัวของคนไทยส่วนใหญ่ ถ้าไม่เหลือบ่ากว่าแรงจริง ๆ ไม่
ชอบให้มีเรื่องราวหรือเป็นความกันที่ศาล และหากเกิดปัญหาการล่วงละเมิดในชีวิตส่วนตัวจริง มักจะตกลงกันได้ตั้งแต่ต้น ใน
ขั้นนี้จึงยังไม่อาจชี้ชัดลงไปได้ว่าหากมีปัญหาดีความเกี่ยวกับสิทธิในชีวิตส่วนตัวเกิดขึ้น ศาลไทยจะมีแนวโน้มวินิจฉัยคดีไปใน
ทางใด (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 75.)

แนวคิดนี้สามารถอธิบายปัจจัยหรือการตัดสินใจในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ โดยอาศัยหลักทาง
กฎหมายได้ระดับหนึ่ง

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 บัญญัติความผิดฐานหมิ่นประมาทว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคล
ที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้อง
ระวางจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

องค์ประกอบของมาตรา 326 มีดังนี้คือ (วรวิทย์ ฤทธิพิศ, 1995 : 110.)

องค์ประกอบภายนอก คือ ใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สามโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูก
ดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง

องค์ประกอบภายใน คือ กระทำโดยเจตนา

“การใส่ความผู้อื่น” หมายถึงการแสดงข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่งที่พาดพิงถึงบุคคลอื่น คำว่าใส่ความ
ไม่ได้มีความหมายเฉพาะถึงการหาความ คือการเอาความไม่จริงไปพาดพิงถึงผู้อื่นเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงการแสดง
ข้อเท็จจริงอันเป็นจริงเกี่ยวกับผู้อื่นด้วย

“ต่อบุคคลที่สาม” ต้องเป็นการใส่ความต่อบุคคลที่สาม ก็คนไม่สำคัญว่าจะทั้งประเทศก็ได้ บุคคลที่สาม
จะเชื่อหรือไม่ ไม่ใช่สาระสำคัญ

“โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง” โดยการพิจารณาจากความ
นึกคิดของบุคคลทั่วไป(วิญญาณ) ไม่ใช่จากตัวผู้เสียหายหรือผู้หมิ่นประมาท

“การกระทำโดยเจตนา” หมายถึงว่า ผู้กระทำได้กระทำโดยประสงค์ต่อผล หรือยอมเล็งเห็นผลได้ว่าจะ
เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของบุคคลที่ตนใส่ความ หรือจะทำให้ผู้ถูกใส่ความถูกดูหมิ่นหรือเกลียดชังจากบุคคลโดยทั่วไป
ได้

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 328 ระบุว่า “ถ้าความผิดฐานหมิ่นประมาทได้กระทำโดยการโฆษณา ด้วยเอกสาร ภาพวาด ภาพระบายสี ภาพยนตร์ ภาพหรือตัวอักษรที่ทำให้ปรากฏไม่ว่าวิธีใด ๆ แผ่นเสียงหรือสิ่งบันทึกเสียง บันทึกภาพ หรือบันทึกอักษร กระทำโดยการกระจายเสียงหรือกระจายภาพ หรือโดยกระทำการป่าวประกาศด้วยวิธีอื่น ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปีและปรับไม่เกินสองแสนบาท”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 327 ระบุว่า “ผู้ใดใส่ความผู้ตายต่อบุคคลที่สาม และการใส่ความนั้น น่าจะเป็นเหตุให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตายเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่นหรือถูกเกลียดชัง ผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท ต้องระวางโทษดังบัญญัติไว้ในมาตรา 326 นั้น”

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 329 บัญญัติว่า “ผู้ใดแสดงความคิดเห็นหรือข้อความโดยสุจริต

1. เพื่อความชอบธรรม ป้องกันตนหรือปกป้องส่วนได้เสียเกี่ยวกับตนตามคลองธรรม
2. ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติการตามหน้าที่
3. ดิชมด้วยความเป็นธรรมซึ่งบุคคลหรือสิ่งใดอันเป็นวิสัยของประชาชนย่อมกระทำ หรือ
4. ในการแจ้งข่าวด้วยความเป็นธรรมเรื่องการดำเนินการอันเปิดเผยในศาลหรือในการประชุม ผู้นั้นไม่มี

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

มาตรา 329 นี้เป็นการกำหนดลักษณะของการกระทำที่ไม่ถือว่าเป็นหมิ่นประมาท ซึ่งตรงกับหลักการพิจารณาเรื่องที่เป็นปัญหาหมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของ Ralph L. Holsinger & Jon Paul Dilts อันเป็นข้อโต้แย้งว่าไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Ralph L. Holsinger & Jon Paul Dilts, 1994.) ดังนี้

1. การเผยแพร่โฆษณา (Publication) หากมีการเผยแพร่โฆษณาข้อมูลอันเป็นส่วนตัว ไม่ว่าจะเท็จหรือจริง ต่อบุคคลอื่นถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ถ้าไม่มีการเผยแพร่โฆษณาไม่มีความผิด

2. การยินยอม (Consent) ถ้ามีการยินยอม ไม่มีการละเมิด การสมัครใจยินยอม เช่น ยินยอมโดยปริยาย ชาวแจก ให้สัมภาษณ์ หรือยินยอมจากผู้มีอำนาจรองจากผู้ตกเป็นข่าว เช่น คู่สมรส ลูกค้า ผู้เช่า ไม่ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การยินยอมไม่ได้หมายความว่าหนังสือพิมพ์ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลเหล่านี้ก่อน ในกรณีที่เขียนพาดพิงถึง อาจเป็นการเขียนที่มีเจตนา หรือยกเลิกละเมิดชื่อหรือภาพนั้นได้

3. หลักความจริง (Truth) สามารถเป็นข้อโต้แย้งในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลใน 4 ประการได้ต่างกัน ใช้ได้ดีในกรณีการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นส่วนตัว (Public disclosure) ถ้าพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลเป็นจริง และในกรณีที่ข้อมูลเป็นข้อมูลที่รัฐจัดทำ (Public records) การเปิดเผยข้อมูลไม่ถือว่าเป็นการละเมิด

4. ความมีชื่อเสียง (Identity) สามารถใช้ได้แย้ง ในกรณีบุคคลมีชื่อเสียงถูกจับตามองโดยสื่อมวลชนและเรื่องที่เป็นเท็จ เพื่อเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น (False Light in the Public Eye) และกรณีการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation) เพราะการมีชื่อเสียงเท่ากับยินยอมเป็นบุคคลสาธารณะ การใช้ชื่อและภาพไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอม การเป็นบุคคลสาธารณะย่อมตกอยู่ในความสนใจของประชาชนโดยปริยาย และต้องยอมรับถึงผลที่อาจเกิดขึ้นต่อสาธารณชนด้วย

5. ข้อมูลที่ถูกบันทึกโดยเจ้าหน้าที่รัฐและเปิดเผยต่อสาธารณะได้ (Public Records) หากหนังสือพิมพ์เปิดเผยข้อมูลของรัฐจัดทำไว้แล้ว ไม่ถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เพราะข้อมูลเป็นจริงและสามารถเปิดเผยได้ เช่น ข้อมูลของคนร้าย อาชญากร ฯลฯ

6. คุณค่าของความเป็นข่าว (Newsworthiness) กฎหมายสิทธิส่วนบุคคลไม่เหมือนกับความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยพิจารณาจากพื้นฐานของ “ประโยชน์สาธารณะ” (Public Interest) และ “เสรีภาพของสื่อ” (Free Press) เมื่อใดที่เผยแพร่ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เหตุการณ์นั้นมีคุณค่าความเป็นข่าว ไม่ถือว่าละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่คุณค่าของความเป็นข่าวไม่สามารถใช้ได้กรณีเปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของบุคคลธรรมดา เพราะเป็นการแทรกแซงกิจกรรมส่วนตัว (Intrusion) หรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนตัวที่จะมีความสันโดษในสถานที่ของบุคคลผู้นั้นโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้รับความยินยอม และการไขข่าวแพร่หลายในเรื่องราวอันเป็นเท็จ (False Light in the Public Eye) หรือการถูกจับตามองโดยสื่อมวลชน หรือเรื่องที่เป็นเท็จไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้ว่าจะมีคุณค่าข่าวในกรณีเป็นบุคคลมีชื่อเสียง (Publicity) ก็ตาม

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 332 ระบุว่า “ในคดีหมิ่นประมาทซึ่งมีคำพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดศาลอาจสั่ง

- 1) ให้ยึดและทำลายวัตถุหรือส่วนของวัตถุที่มีข้อความหมิ่นประมาท
- 2) ให้โฆษณาคำพิพากษาทั้งหมดหรือแต่บางส่วนในหนังสือพิมพ์หนึ่งฉบับ หรือหลายฉบับครั้งเดียวหรือหลายครั้ง โดยให้จำเลยเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา”

แนวคิดและประมวลกฎหมายเหล่านี้สามารถนำมาพิจารณางานวิจัยนี้ ในเรื่องเกณฑ์การพิจารณาของศาล และปัจจัยที่ทำให้หนังสือพิมพ์ตัดสินใจนำเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลได้

ทฤษฎีบรรทัดฐาน ทฤษฎีเสรีนิยม และทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม

แนวคิดทฤษฎีเสรีนิยม หรืออิสรภาพนิยมเกิดขึ้นในสมัยศตวรรษที่ 17 - 18 ด้วยความเชื่อว่าการปลดปล่อยให้มนุษย์เป็นเสรีจากข้อจำกัดภายนอกต่าง ๆ เพื่อที่มนุษย์จะได้ใช้เหตุผลของตนอย่างเต็มที่ในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ทางศาสนา การเมือง และสังคม (เกษม ศิริสัมพันธ์, 2513 : 34.)

หลักการของทฤษฎีนี้คือ มนุษย์ต้องการที่จะรู้สัจจะ วิธีทางเดียวที่จะทำให้บรรลุถึงสัจจะ คือการแข่งขันโดยเสรี ในเรื่องความคิดเห็นในตลาดอันเปิดกว้าง เมื่อมนุษย์มีความเห็นของตนแตกต่างกันอยู่เสมอ ฉะนั้นจึงควรปล่อยให้มนุษย์แต่ละคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตนโดยเสรีและแข่งขัน โดยมีเงื่อนไขว่าแต่ละคนต้องยอมให้สิทธิเช่นนี้แก่ผู้อื่น และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (เกษม ศิริสัมพันธ์, อ้างแล้ว.) ซึ่งจะสอดคล้องกับหลักการของสังคมประชาธิปไตย

Libertarian เป็นแนวคิดที่ไม่ใช่การรับความจริง (Truth) แบบ passive จากผู้ปกครองประเทศ ซึ่งSeibert, Peterson และSchramm กล่าวไว้ในปี 1956 (John C. Merrill, 1983 : 14.) ว่า สิทธิ “Right” ในการค้นหาความจริงจะต้องได้รับการรับรองทุกคน สื่อมวลชนมีบทบาทในการช่วยค้นหาความจริง และช่วยให้ทุกคนในสังคมพบความจริง สื่อ

มวลชนในระบบนี้ไม่สามารถรับการสนับสนุนจากรัฐได้ ต้องเป็นอิสระ มีเสรีภาพในการแสดงออกถึงความคิดเห็น ปราศจากความกลัวการโต้ตอบจากรัฐบาล

แนวคิดทฤษฎีนี้เชื่อว่า มนุษย์ต้องมีเสรีภาพ มนุษย์มีเหตุผล เมื่อมีอิสระในการค้นหาความจริง มนุษย์ก็จะคิด และสื่อก็คือส่วนหนึ่งของการค้นหา สื่อมวลชนต้องตรวจสอบรัฐบาลในบทบาท Watch dog สื่อมวลชนจะถูกควบคุมโดย Self-Righting Process of truth สิทธิแห่งตนในกระบวนการค้นหาความจริง หมายความว่า การทดสอบความจริงที่ดีที่สุด คืออำนาจแห่งความคิด เพื่อให้ได้รับการยอมรับในการแข่งขันของตลาด สื่อมวลชนจึงต้องเป็น Free Market of Idea หรือตลาดความคิดที่เสรีสำหรับประชาชน

ส่วนแนวคิดทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) เริ่มเมื่อปี 1919 Robert M. Hutchin จาก University of Chicago (John C. Merrill, อ้างแล้ว, 1983 : 14.) พบว่า เสรีภาพของสื่อมวลชนเริ่มมีอันตราย เพราะเป็นการเพิ่มสถานะการผูกขาดความเป็นเจ้าของ มีเพียง 2-3 คน ที่ควบคุมสื่อเกือบทั้งหมด การเพิ่มการกระจุกตัวของสื่อ (Media Concentration) มีผลทำให้ค่าพิมพ์ หรือเทคโนโลยีกระจายเสียง เพิ่มขึ้น ผลก็คือ ประชาชนจะเข้าถึงได้น้อยลง สื่อมวลชนต้องยอมรับพันธกิจอันยิ่งใหญ่ที่มีต่อสังคม ไม่ปล่อยให้ประชาชนยึดติดต่อการเติบโตของอำนาจเจ้าของสื่อและการควบคุม Information เพราะเท่ากับกำลังกลับไปเป็นแนวคิด Authoritarian ในสมัย Guttenberg ความยึดอัดนี้เองเป็นจุดเริ่มของทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม Social Responsibility ที่พัฒนามาจากแนวคิด Libertarian

ทฤษฎีนี้มีความแตกต่างเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชน ที่ต้องมีความเป็นภววิสัย (Objectivity) และยุติธรรม (Fairness) ในการนำเสนอความขัดแย้ง และสื่อมวลชนถือว่าทุกคนมีสิทธิเท่ากันที่ใช้สื่อในการแสดงความคิดเห็น ขณะที่สื่อมวลชนในแนวคิดเสรีนิยมจะตรวจสอบรัฐบาลเพียงอย่างเดียว สื่อมวลชนขึ้นอยู่กับธุรกิจเป็นหลัก นอกจากนี้ยังต่างกันว่า ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม สื่อมวลชนถูกควบคุมโดยความเห็นของประชาสังคม (Community Opinion) ปฏิกริยาของผู้บริโภค และจริยธรรมวิชาชีพ ขณะที่เสรีนิยมจะอยู่บนพื้นฐานตลาดเสรีทางความคิด (Free market place of idea) ที่ถูกต้อง

ทิศทางที่เราเห็นว่าสื่อมวลชนมีความรับผิดชอบต่อสังคมขึ้น สังเกตได้จาก Codes of ethics หลากหลายถูกนำมาใช้ หนังสือพิมพ์เปิดหน้าแสดงความคิดเห็นให้ผู้อ่านส่งเข้ามา รายการโทรทัศน์ทั้งระดับท้องถิ่นและแบบเครือข่ายที่ผู้บริโภคมีส่วนร่วมเป็นรูปร่างมากขึ้น และในปี 1973 มีการตั้ง National News Council เพื่อรับรองทุกซ์จากผู้บริโภคเกี่ยวกับปัญหาการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชนของสหรัฐอเมริกา และสภาดังกล่าวนี้จะดำรงไม่ได้ ถ้าขาดการสนับสนุนจากสื่อมวลชนและงบประมาณ ในความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ยังไม่มีประเทศใดเข้าถึงทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมเลย แม้ว่าประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นต้นกำเนิดแห่งความคิดก็ยังไม่สามารถปฏิบัติได้ คงเป็นเพียงเป้าหมายอันยาวไกล

สำหรับแนวคิดเหล่านี้ ความเข้าใจแนวคิดดังที่กล่าวข้างต้นภายใต้บริบทสังคมไทย มักถูกบิดเบือนไปให้เข้ากับสถานการณ์ของตนเอง จึงเป็นที่มาของคำถามว่าการใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นไปด้วยความรับผิดชอบต่อหรือไม่

แนวคิดเรื่องจริยธรรมของหนังสือพิมพ์

“จริยธรรมของหนังสือพิมพ์” มีพื้นฐานมาจากตะวันตก จะเน้นหลักความคิดที่จะช่วยให้นักหนังสือพิมพ์สามารถนำไปประกอบการตัดสินใจได้ ตรงจุดการตัดสินใจนี้เอง ที่นักหนังสือพิมพ์สามารถเลือกได้ว่า เขาจะคำนึงถึงเป้าหมาย(Ends) หรือคำนึงถึงวิธีการ(Means) แต่ไม่ว่าเป็นทิศทางใดก็เกี่ยวข้องกับ “การเลือก” ทั้งสิ้น (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2539: 4.)

ปรัชญาของจริยธรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. ปรัชญาแบบเหตุวิทยา (Teleological) เน้นเหตุ และผลกระทบที่เกิดขึ้น
2. ปรัชญาแบบพื้นฐานทางหน้าที่(Deontological)เน้นธรรมชาติของการกระทำหรือตัดสินใจ

ปรัชญาที่นำมาใช้งานวิจัยนี้ ได้แก่

แนวคิดของ Immanuel Kant

Kant เน้นหนักแนวคิดไปในทางหน้าที่ “Deontological” เขาเชื่อว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นคำตอบว่าการกระทำที่ต่ำลงไปถูกต้องหรือไม่ แต่การกระทำที่ถูกต้องขึ้นอยู่กับว่าคน ๆ นั้นได้ปฏิบัติตามหน้าที่หรือไม่

แนวคิดของ Aristotle กับแนวคิดของ Gert

Aristotle เน้นกฎทองว่าด้วยทางสายกลาง Golden Mean วิธีการเลือกประพฤติปฏิบัติที่ดั่งงามที่เหมาะสมว่าอยู่ตรงกลาง แต่ไม่ใช่ตรงกลางเชิงคณิตศาสตร์ เป็นตรงกลางที่เหมาะสมที่ผู้ปฏิบัติ จะรู้ได้ด้วยตนเอง ทางสายกลางไม่ได้หมายถึงการรอมชอมกับความชั่วร้าย แต่ทางสายกลางหมายถึงจุดใดจุดหนึ่งที่พอดี ซึ่งเราไม่สามารถจะหาอะไรมาเพิ่ม เพราะหากเพิ่มก็จะล้น หรือดึงอะไรออกไปได้อีกแล้ว เพราะดึงออกไปก็จะขาด ดังนั้นจุดกึ่งกลางที่เหมาะสม คือจุดในจินตนาการของตัวเราเอง เป็นจุดที่ไม่ใช่เหมาะสมในตัวเองเท่านั้น แต่ยังเป็นจุดที่เหมาะสมในกาละ เทศะ เหมาะสมกับพลเมืองในสังคม มีเหตุผลที่ดี และมีวิธีการที่น่ายกย่อง

Gert กล่าวถึงการตัดสินใจทางศีลธรรมของคน โดยการยกประเด็นว่าหลักการอะไรบ้างที่คนทั้งโลกทุกศาสนาสามารถยอมรับได้ว่า นี่คือข้อปฏิบัติที่ดี คนที่มีสติสัมปชัญญะสมประกอบทุกคนต้องยอมรับหลักศีลธรรมที่ว่านี้ว่าดี และจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดจึงจะได้ชื่อว่า มีศีลธรรมและชอบธรรม แต่ในบางครั้งกฎที่ว่านี้อาจจะละเมิดได้ แต่จะละเมิดก็ต่อเมื่อสามารถสร้างความชอบธรรมให้แก่การกระทำของตนเองได้ สิ่งที่ชอบธรรมหมายถึง การกระทำที่คนที่มีเหตุผลทุกคนยอมรับว่ากระทำได้ กฎเกณฑ์ทางศีลธรรมเป็นกฎสาธารณะ การละเมิดจะต้องให้สาธารณะยอมรับด้วย

Gert กล่าวถึงหลักทางศีลธรรมว่า ประกอบด้วย

1. การไม่ฆ่า
2. การไม่สร้างความเจ็บปวด
3. การไม่ทำให้พิการ
4. การไม่ทำให้สูญเสียอิสรภาพ
5. การไม่ทำให้ผู้อื่นหมดความสุข
6. ไม่หลอกลวง
7. รักษาสัญญา
8. ไม่คดโกง
9. เคารพกฎหมาย
10. ปฏิบัติตามหน้าที่

นอกจากนี้ คณะทำงานจัดทำกรอบความคิดทางจริยธรรมของหนังสือพิมพ์ในเบื้องต้น นำเสนอหลักการสำคัญของกรอบจริยธรรมแห่งวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในระบอบเสรีนิยมประชาธิปไตย (Code of Conduct) เพื่อเป็นแนวทางในการร่างข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมของสภากาชาดหนังสือพิมพ์แห่งชาติ (จัดตั้งสภาฯ เมื่อวันที่ 4 กรกฎาคม 2540) มีกรอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. **กรอบในด้านที่สนองสิทธิในการรับรู้ข่าวสารของประชาชน (Public's Right to Know)** เน้นการเสนอข่าวสารโดยมุ่งสาธารณประโยชน์ ปกป้องแหล่งข่าว และมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าถึงข่าวสารของประชาชน และรวมทั้งการคำนึงถึงเรื่องคุณค่าความเป็นข่าว (Newsworthiness) ด้วย มีรายละเอียดดังนี้

- 1.1. การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์ จะต้องเป็นไปโดยมุ่งหวังต่อสาธารณประโยชน์ และไม่เป็นการแสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะ
- 1.2. ในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ จะต้องหลีกเลี่ยงการอ้างถึงแหล่งข่าวที่ไม่เปิดเผย เว้นแต่การเปิดเผยนั้น จะก่อให้เกิดอันตรายต่อแหล่งข่าว และข่าวนั้นเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนอย่างแท้จริง
- 1.3. หนังสือพิมพ์จะต้องปกป้องความลับของแหล่งข่าวอย่างถึงที่สุด
- 1.4. หนังสือพิมพ์มีหน้าที่ที่จะต้องส่งเสริมสิทธิในการรับรู้และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
- 1.5. หนังสือพิมพ์จะต้องส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพในการเสนอข่าวสารและความคิดเห็น

2. **กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความไว้วางใจของสาธารณชน (Public Trust)** เน้นการเสนอความจริงด้วยความถูกต้อง และความสมมูลตรงไปตรงมา และด้วยวิธีการแสวงหาข่าวสารโดยสุจริต มีรายละเอียดดังนี้

- 2.1. ในการนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ จะต้องยึดถือความจริงและความถูกต้องแม่นยำเป็นสำคัญ นอกจากนี้ ความสมมูลรอบด้าน และความถูกต้องของข่าวก็เป็นสิ่งที่หนังสือพิมพ์ต้องให้ความสำคัญ
- 2.2. การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ จะต้องแยกความเห็นออกจากข่าวโดยชัดเจน
- 2.3. การได้มาซึ่งข่าว จะต้องใช้วิธีที่สุภาพและซื่อสัตย์ ไม่แอบอ้างลอกเลียนโดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่หาข่าวด้วยวิธีมิชอบต่าง ๆ

3. **กรอบในด้านที่เกี่ยวข้องกับการเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น และยึดมั่นในหลักการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect to Individual Right and Privacy)** เน้นการนำเสนอข่าวที่ไม่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น มีรายละเอียดดังนี้

- 3.1. ในการเสนอข่าวที่มีการพาดพิง จนอาจเกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือองค์กร จะต้องเปิดโอกาสให้ฝ่ายที่ถูกกล่าวหาได้มีโอกาสแสดงความจริงก่อนทุกครั้ง
 - 3.2. การนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์จะต้องคำนึงถึงการไม่ล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น
 - 3.3. หนังสือพิมพ์จะต้องหลีกเลี่ยงการนำเสนอภาพพู่จาดและอนาจาร
 - 3.4. ในกรณีที่มีการนำเสนอข่าวผิดพลาดหนังสือพิมพ์จะต้องลงตีพิมพ์แก้ไขข้อผิดพลาดดังกล่าวโดยเร็ว
- หลักการดังกล่าวจึงอาจจะเป็นเกณฑ์มาตรฐานทำให้การพิจารณาการนำเสนอข่าว เป็นไปตามที่หลายคนคาดหวังในบริบทอย่างสังคมไทยกำหนด ไม่ใช่อ้างอิงตามอย่างหลักการของตะวันตกทุกประการอย่างอดีต

แนวคิดเหล่านี้เพื่อที่จะศึกษาวิจัย แรงจูงใจหรือกรอบการตัดสินใจของนักข่าวและหัวหน้าข่าวหรือบรรณาธิการ ในการนำเสนอข่าวที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งการพิจารณาดีความของศาลอาศัยเกณฑ์ทางกฎหมายและเกณฑ์เชิงจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ประกอบกันหรือไม่

แนวคิดทฤษฎีเรื่องข่าวและหน้าที่การนำเสนอข่าวสารของหนังสือพิมพ์

Danis McQuail ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่หลักของสื่อมวลชนดังต่อไปนี้ (Danis McQuail, 1983 : 79.)

1. การให้ข่าวสาร (Information) เป็นหน้าที่สำคัญของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารและข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและโลก อีกทั้งมีหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญต่าง ๆ ของกระแสอำนาจทางการเมือง ตลอดจนมีหน้าที่ในการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เกิดการปรับตัวและสร้างความก้าวหน้าต่าง ๆ ของสังคม

2. การประสานสัมพันธ์ (Correlation) ส่วนต่าง ๆ ในสังคมให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ โดยการทำหน้าที่อธิบาย แปลความหมาย แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนเสนอแนะแนวทางปฏิบัติต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น รวมถึงการมีส่วนร่วมในการขัดเกลาสังคม การประสานกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน การสร้างความปรองดองทางความคิด และมีส่วนในการจัดระเบียบของสังคม เพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของสถานภาพต่าง ๆ ทางสังคม

3. ความต่อเนื่อง (Continuity) สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการพยายามแสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมหลัก (Dominant Culture) วัฒนธรรมใดเป็นวัฒนธรรมย่อย (Subculture) ตลอดจนมีส่วนร่วมช่วยพัฒนาวัฒนธรรมใหม่ที่กำลังก่อตัวขึ้น และสื่อมวลชนยังต้องมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาและธำรงไว้ซึ่งค่านิยมพื้นฐานของบุคคลทั่วไป

4. ความบันเทิง (Entertainment) สื่อมวลชนมีหน้าที่ในการให้ความบันเทิง ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน และเสนอวิธีผ่อนคลาย เพื่อลดความตึงเครียดทางสังคม

5. การรณรงค์ต่าง ๆ (Mobilization) คือการมีส่วนร่วมในการรณรงค์ต่าง ๆ อันเป็นเป้าหมายหลักของสังคม ได้แก่ การเมือง เศรษฐกิจ การจ้างงาน และศาสนา เพื่อวัตถุประสงค์ของส่วนรวม

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งมีบทบาทหน้าที่หลายประการในสังคม แต่บทบาทหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์ก็คือ การเสนอเรื่องราวและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมให้ประชาชนทราบ ซึ่งเรื่องราวหรือข้อเท็จจริงเหล่านี้ เรียกว่า “ข่าว” (พิมพ์พร ยิ่งยง, 2539 : 19.)

แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องข่าว

สุภา ศิริมานนท์ ได้กล่าวสรุปว่า ลักษณะที่สามารถจัดได้ว่าเป็นข่าว ประกอบด้วยคุณสมบัติ 5 ประการ

ดังนี้

1. เหตุการณ์นั้นมีความสำคัญต่อผู้อ่าน Important
2. เหตุการณ์นั้นมีความผิดปกติตามที่คนของผู้อ่าน Unusual
3. เหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นภายในท้องที่ซึ่งผู้อ่านรู้จักใกล้ชิด Local
4. เหตุการณ์นั้นมีความเกี่ยวพันแนบเนื่องกับชีวิตผู้อ่าน Relevant to Reader's Lives
5. เหตุการณ์นั้นสดทันสมัยตามสำนึกของผู้อ่าน Current

นอกจากนี้ การพิจารณาว่าเหตุการณ์นั้นเป็นข่าวหรือไม่ อาจพิจารณาจากองค์ประกอบของข่าว และ

องค์ประกอบข่าวยังใช้เป็นมาตรฐานในการทำงานด้านข่าวอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการหาข่าว คัดเลือกข่าว ดังมีลักษณะดังต่อไปนี้ (จอห์น วุฒิกกรมรักษา, 2535 : 130-132.)

1. ความรวดเร็ว (Immediacy / Timeliness) นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเสนอข่าว เพราะผู้อ่านมักให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ และรวดเร็วทันควัน

2. ความใกล้ชิด (Proximity / Nearness) เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการหนึ่งในการพิจารณา นักจิตวิทยาได้อธิบายถึงนิสัยมนุษย์ว่า มนุษย์สนใจเรื่องใกล้ตัว อันอาจเกิดผลกระทบต่อตัวได้มากกว่า ความใกล้ชิดนี้หมายถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทั้งร่างกายและจิตใจ

3. ความเด่น (Prominence) หมายถึง บุคคลสำคัญและสถานที่สำคัญเป็นที่รู้จักกันดี เมื่อบุคคลหรือสถานที่เข้าไปเกี่ยวข้องในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วย่อมได้รับความสนใจจากประชาชน

4. ความแปลกประหลาด (Oddity / Unusualness) เมื่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติหรือผิดวิสัยสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจและมีคุณค่าข่าวสูง หนังสือพิมพ์ให้ความสนใจองค์ประกอบนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเสนอข่าว เพราะถูกปิดกั้นเสรีภาพ จึงใช้ความแปลกประหลาดมานำเสนอเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศที่ตึงเครียดให้ผ่อนคลายลงระยะหนึ่ง

5. ผลกระทบ (Consequence) ข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมากมักได้รับการพิจารณาที่จะเสนอมากกว่าข่าวที่มีผลกระทบน้อย ผลกระทบที่วุ่นวาย อาจเป็นทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

6. ความขัดแย้ง (Conflict) ความขัดแย้งย่อมเป็นที่สนใจของมนุษย์ทั่วไป ความขัดแย้งด้านคู่สาวครอบครัว หรือบุคคลสำคัญที่มีชื่อเสียง มักจะถูกนำมาวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวาง นอกเหนือไปจากความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

7. ความมีเงื่อนงำ (Suspence / Mystery) เหตุการณ์ที่มีเบื้องหลังน่าสงสัย ลึกลับ ซับซ้อน หนังสือพิมพ์มักให้ความสนใจขุดคุ้ยแล้วนำมาตีแผ่หลายวันเรียกว่า Scoop หรือ Exclusive News ซึ่งประชาชนให้ความสนใจอย่างกว้างขวาง

8. ความสนใจของมนุษย์ (Human Interest) ข่าวที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสนใจ สะเทือนอารมณ์ มักเป็นข่าวอาชญากรรมที่ผู้อ่านสนใจอยากรู้สาเหตุที่แท้จริง และลงเอยอย่างไร เป็นความสนใจชะตากรรมเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน องค์ประกอบนี้กำลังเป็นประเด็นที่หลายคนให้ความสำคัญ อันเนื่องมาจากการอ้างว่าเป็นความสนใจของมนุษย์ หรือเป็นเพียงความอยากรู้อยากเห็นเล็ก ๆ น้อย ๆ (Curiosity)

9. เพศ (Sex) ธรรมชาติมนุษย์มักสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ ทั้งเปิดเผยและไม่เปิดเผย ในช่วงที่หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพมาก หนังสือพิมพ์หลายฉบับได้ตีพิมพ์ภาพโป๊เปลือยเสมอ แม้ว่าภาพจะไม่เกี่ยวข้องกับข่าวก็ตาม เรื่องราวที่

เกี่ยวกับเพศนี้รวมไปถึงการหมั้น การแต่งงานของบุคคลสำคัญมีชื่อเสียงในวงสังคมด้วย

10. ความขบขัน (Amusement) ช่วงเวลาที่เศรษฐกิจและการเมืองกำลังเคร่งเครียด หนังสือพิมพ์เสนอข่าวขบขัน เพื่อการผ่อนคลายได้ระยะหนึ่ง ข่าวขบขันนี้อาจมาจากการกระทำของดาวตลก หรืออาจเป็นการประชดประชันสังคมก็ได้

11. ความเปลี่ยนแปลง (Change) ในทางดีหรือไม่ดีก็ได้ มนุษย์เป็นหน่วยหนึ่งในสังคม จำเป็นต้องให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงนั้นด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

12. ความก้าวหน้า (Progress) มนุษย์มีความพยายามดิ้นรนที่จะเอาชนะธรรมชาติเสมอ จึงได้ทดลองหาวิธีการใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ข่าวประเภทนี้ก็สามารถทำให้ประชาชนสนใจได้เช่นกัน

นอกจากองค์ประกอบข่าวข้างต้นแล้ว ข่าวที่ดีต้องมีคุณภาพ (News Quality) ตามคุณสมบัติดังนี้ (ดร.ณิหิรัญรักษ์, 2534 : 2-3.)

1. ความถูกต้อง (Accuracy) หมายถึง ความถูกต้องในการเสนอข้อเท็จจริง ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
2. ความสมดุล (Balanced) โดยนักข่าวจะต้องพยายามเน้นหนักในข้อเท็จจริง ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
3. ความเป็นกลาง (Objectivity) ข่าวที่ดีต้องไม่มีการสอดแทรก หรือแสดงความคิดเห็นลงไปในเรื่องข่าว
4. ความชัดเจนและกระชับรัด (Clear and Concise) ภาษาที่ใช้ในการเขียนข่าวต้องเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย

มีความกระชับรัด และไม่กำกวม

แนวคิดนี้ สามารถนำมาพิจารณา ในการตัดสินใจเลือกนำเสนอข่าวของหนังสือพิมพ์ ได้ในระดับหนึ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเชิงกฎหมาย

ชื่นอารี มาลีศรีประเสริฐ ศึกษาการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวกับการสื่อสารสารสนเทศ ในประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศอังกฤษ และอเมริกา โดยสำรวจกฎหมายไทยที่มีอยู่และเกี่ยวข้อง พบว่า ประเทศไทยเรื่องสิทธิส่วนตัวไม่ค่อยได้รับความสนใจมากนักในอดีต การให้ความคุ้มครองยังไม่ชัดเจน และกระจัดกระจายอยู่ตามกฎหมายต่าง ๆ ทั้งกฎหมายเอกชน และกฎหมายมหาชน หากบุคคลได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิส่วนตัวของสื่อมวลชนโดยเรื่องราว นั้นเป็นเท็จ กฎหมายให้ความคุ้มครอง แต่ถ้าเรื่องนั้นเป็นจริงแล้วถูกกล่าวหา มีเพียงกฎหมายลักษณะละเมิดมาตรา 420 ที่จะใช้เพื่อเรียกร้องค่าเสียหายได้

งานวิจัยเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลเชิงจริยธรรมวารสารศาสตร์

กมลลา สุวรรณธรรมา ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของคนทั่วไป และของบุคคล

สาธารณะ และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหนังสือพิมพ์ เพื่อสนองสิทธิการรับรู้และสิทธิส่วนบุคคล รวมทั้งทดสอบอิทธิพลของภาพลักษณ์ต่อการประเมินเหตุการณ์ละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พบว่า ข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับสุขภาพ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ เรื่องราวส่วนตัวควรปกปิด หรือเปิดเผยแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเท่านั้น แต่เรื่องคดีความสมควรเปิดเผยต่อสาธารณะ นอกจากนี้พบว่า เจ้าหน้าที่รัฐและดารามีขอบเขตส่วนตัวน้อยที่สุด ขณะที่ประชาชนมีส่วนตัวมากที่สุด

พิมพ์พร ยิ่งยง ศึกษาข่าวและภาพเกี่ยวกับเพศและความรุนแรงในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์รายวัน โดยศึกษานโยบายและแนวทางการพิจารณาข่าวที่เกี่ยวกับเพศและความรุนแรงของหนังสือพิมพ์ พบว่า ปัจจัยที่หนังสือพิมพ์ใช้กำหนดในกระบวนการคัดเลือกและนำเสนอ โดยให้ความสำคัญกับข่าวที่มีผลกระทบต่อคนในสังคม นอกจากนี้คำนึงถึงศีลธรรมจรรยา และด้านกฎหมายจะคำนึงถึงเรื่องหมิ่นประมาทและการละเมิด โดยเฉพาะการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งต้องอาศัยการเสี่ยงในประเด็นนี้ และประเด็นสิทธิส่วนบุคคลไม่ถือเป็นประเด็นหลัก เพราะหนังสือพิมพ์มีหน้าที่รายงานข่าว การพิจารณาต้องหาความพอดีให้ได้ ระหว่างสิทธิส่วนบุคคลกับสิทธิการนำเสนอข่าว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ